

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Філологічний факультет
Кафедра германської філології

Проректор із науково-педагогічної роботи Н.В. Михальченко

«30» серпня 2023 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БАЗОВИЙ КУРС ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ**

Ступінь бакалавра

Спеціальність: 014.021 Середня освіта. (Мова і література (англійська))

Освітньо-професійна програма: «Англійська та друга іноземна мова (німецька)»

Спеціальність: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Освітньо-професійна програма: «Переклад»

Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література.

Мова і література (англійська))»

Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»

Спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»

Спеціальність: 122 Комп'ютерні науки

Освітньо-професійна програма «Комп'ютерні науки»

Спеціальність 014.08 Середня освіта (Фізика та астрономія)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта: фізика, астрономія, математика»

Спеціальність 014.04 Середня освіта (Математика)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта: фізика, математика»

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітньо-професійна програма «Бізнес-психологія управління»

Спеціальність 016.01 Спеціальна освіта. Логопедія

Освітньо-професійна програма «Логопедія. Спеціальна психологія»

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма «Психологія»

Спеціальність 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Музичне мистецтво)»

Спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)»

2023-2024 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Баркарь Уляна Ярославівна, доктор філософії в галузі гуманітарних наук, старший викладач кафедри германської філології

РЕЦЕНЗЕНТ: Водяна Л.В., доктор філософії в галузі гуманітарних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови Чорноморського національного університету імені П. Могили

Програму схвалено на засіданні кафедри германської філології

Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри германської філології (Мироненко Т.П.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Голова навчально-методичної ради (Дем'яненко О.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол № 12 від 30.08.2023 р.

Голова навчально-методичної ради університету

Анотація

Навчальна дисципліна «Базовий курс латинської мови» призначена для вивчення здобувачами вищої освіти на першому році навчання з метою закладання теоретичного і практичного підґрунтя для сприйняття і розуміння наукового дискурсу та спеціальної термінології у різних галузях. Латинська мова становить важливе джерело загальнолюдської культури, вона стала основою терміносистем та граматик багатьох мов світу, що зумовлює актуальність вивчення її і в наш час. Курс дає огляд фонетичних правил, граматичної структури, словникового складу і стилістичних явищ латинської мови, а також розширює соціокультурні та фахові компетенції майбутніх бакалаврів завдяки ознайомленню з текстовими пам'ятками античності та Середньовіччя, цитатами видатних історичних діячів, поетів та філософів, латинськими прислів'ями. Дисципліна поглиблює загальну ерудицію здобувачів вищої освіти, покращує можливості міжнародного спілкування, полегшує подальше студіювання української та іноземних мов.

Ключові слова: граматика, культура, латинська мова, словниковий склад, текстові пам'ятки, терміносистема.

Abstract

The educational discipline "Basic course of the Latin language" is designed for students in higher education in the first year in order to lay a theoretical and practical foundation for the perception and understanding of scientific discourse and special terminology in various fields. The Latin language is an important source of universal human culture, it has become the basis of term systems and grammars of many languages in the world, which determines the relevance of its study in our time. The course provides an overview of phonetic rules, grammatical structure, vocabulary and stylistic phenomena of the Latin language, and also expands the socio-cultural and professional competences of future bachelors through acquaintance with textual monuments of antiquity and the Middle Ages, quotations of prominent historical figures, poets and philosophers, Latin proverbs. The discipline deepens the general erudition of students in higher education, improves opportunities for international communication, facilitates further study of Ukrainian and foreign languages.

Key words: culture, grammar, Latin, terminology, textual monuments, vocabulary.

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Базовий курс латинської мови” складена відповідно до ОПП підготовки бакалаврів першого року навчання як загальноуніверситетська дисципліна.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є базова лексика, включаючи термінологію, латинської мови, основні граматичні елементи, синтаксичні структури для практичного використання їх під час перекладу письмових текстів, а також загальновідомі афоризми та зразки поетичного мистецтва латинською мовою, що входять до світової скарбниці літератури та філософії.

Міждисциплінарні зв'язки: Реалізація основних завдань курсу “Базовий курс латинської мови” здійснюється на основі тісних міжпредметних зв'язків з фахових дисциплін як гуманітарного, так і загальнотеоретичного циклу, які входять в навчальний план підготовки студентів зазначених спеціальностей.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: вивчення дисципліни полягає у тому, щоб продемонструвати на прикладі «мертвої» мови можливі шляхи розвитку сучасних мов та навчити студентів вмінню розуміти та пояснювати мовні явища, осмислювати процеси взаємодії, соціальних та мовних факторів, усвідомлювати механізми, що ведуть до збагачення словникового складу, шляхом порівняння засобів передачі змісту в різних мовах. Також важливою метою вивчення латинської мови є збагачення культурологічного світорозуміння, що досягається шляхом читання (та перекладу) оригінальних античних та пізніших літературних творів, та адаптованих текстів міфологічного та історичного змісту. У цілому курс латинської мови має дати студентам такі знання, які допоможуть їм в подальшому житті, практичній та науковій діяльності. Практична віддача курсу полягатиме у творчому підході студентів до розуміння і використання вивчених знань. Кінцевою метою практичних знань є вміння перекласти та проаналізувати текст згідно з параметрами, що відповідають основним розділам теоретичного курсу.

Завдання курсу: оволодіння студентами системою теоретичних знань з латинської мови, зокрема: про граматичну структуру, словниковий склад, стилістичні явища: оволодіння практичними навичками з перекладу (з латинської та навпаки), інтерпретування, словотвору.

Передумови до вивчення дисципліни: шкільний курс англійської / німецької / української мови, іноземна мова, українська мова за професійним спрямуванням.

Навчальна дисципліна складається з 5 кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

Згідно з вимогами ОПП здобувач вищої освіти оволодіває такими **компетентностями:**

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

II. Фахові:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний та перекладознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 12. Здатність до організації ділової комунікації.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

I семестр

Кредит 1. Вступ до курсу латинської мови.

Тема 1. Походження, розвиток і функціонування латинської мови.

Тема 2. Латинський алфавіт. Правила читання.

Тема 3. Фонетика і графіка. Будова словника.

Тема 4. Іменники в латинській мові. Власні назви.

Тема 5. Займенники. Прийменники.

Кредит 2. Дієслово.

Тема 6. Дієвідміни латинського дієслова.

Тема 7. Основні форми дієслова. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану.

Тема 8. Часи системи інфекта.

Тема 9. Часи системи перфекта.

Тема 10. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні, недостатні і безособові дієслова.

Кредит 3. Прикметники, числівники.

Тема 11. Прикметники в латинській мові.

Тема 12. Дієприкметники.

Тема 13. Кількісні і порядкові числівники.

Тема 14. Римський календар.
Тема 15. Римські міри і гроші.

Кредит 4. Словотвір. Синтаксис.

Тема 16. Способи словотвору.
Тема 17. Будова простого речення. Порядок слів.
Тема 18. Інфінітиви. Інфінітивні звороти.
Тема 19. Умовний спосіб. Функції кон'юнктива у незалежних реченнях. Вживання кон'юнктива у підрядних реченнях.
Тема 20. Синтаксис складного речення. Підрядні речення.

Кредит 5. Скарбниця латинської мови.

Тема 21. Афоризми, крилаті вислови.
Тема 22. Спадщина античних авторів.
Тема 23. Латинська поезія. „Gaudeamus“ – гімн студентів.
Тема 24. Галузева термінологія латинською мовою.
Тема 25. Латинська мова в сучасній комунікації: публіцистика та офіційно-діловий стиль.

3. Рекомендована література

Базова

1. Оленич Р.М., Оленич І.Р., Чернюх Б.В. Латинська мова. Львів: Світ, 2008. 472 с.
2. Ревак Н.Г., Сулим В.Т. Латинська мова. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006.
3. Світлична Є.І., Толок І.О. Латинська мова. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 440 с.
4. Сторчова Т.В., Гуменюк Ж.Г. Латинська мова: підручник. К.: Видавничий дім «Слово», 2015. 512 с.
5. Хоміцька З.М. Латинська мова. Х.: «Право», 2004. 256 с.
6. Шах-Майстренко М.І. Латинська мова для студентів гуманітарних факультетів: навч. посібник. Миколаїв, 2006.
7. Яковенко Н.М., Миронова В.М. Латинська мова. К.: Знання, 2005. 541 с.
8. Яковенко Н.М., Трипуз В. М. Латинська мова. К., 1993.

Допоміжна

1. Граматичний практикум з латинської мови для студентів спеціальності 081 Право / Укл. Ситько О.М., Шаповаленко Н.М. Одеса: ОДУВС, 2019. 100 с.
2. Гриценко С.П., Балалаєва О.Ю. Латинська мова для студентів-агробіологів. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
3. Домбровський М.Б. Латинська мова для математиків і фізиків. Підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 254 с.
4. Дяків О.Ю. Латинська мова: матеріали до хрестоматії з дисципліни для природничих спеціальностей. Івано-Франківськ: ПНУ, 2017. 38 с.
5. Дяків О.Ю., Петришин М.Й. *Lingua Latina (cursus brevis)*. Практикум з латинської мови для студентів гуманітарних спеціальностей. Івано-Франківськ, 2010. 204 с.
6. Калегін С. Листування латиною. Київ, 2012. 24 с.
7. Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. Із скарбниці античної мудрості. К., 1994.
8. Латинська мова (збірник текстів для самостійної роботи) / М.Й. Петришин; ПНУ ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2017. 143 с.
9. Латинська мова та медична термінологія (практикум) / Кісельова О. Г., Лехніцька. С. І., Шпинта Г. М. К.: Книга-плюс, 2016. 372 с.
10. Латинська мова. Навчальний посібник / Уклад.: Л.І. Ярцева. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 77 с.
11. Літвінов В. Д., Скорина Л. П. Латинська мова. К., 1999.
12. Лучканин С. М. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико-літературним коментарем. К.: Науковий світ, 2008. 136 с.

13. Людина мудра = Homo sapiens / упоряд. В.Д. Литвинов. К.: Академперіодика, 2014. 96 с.
14. Людина розумна = Homo rationalis / упоряд. В.Д. Литвинов. К. : Академперіодика, 2014. 104 с.
15. Маслюк В. П., Сенів М. Г. Латинська мова. Харків, 1992.
16. Попова Л.Г. Практикум з латинської мови. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. П.Могили, 2017, 88 с.
17. Попович Р.Г. Латинська мова для студентів-екологів: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2013. 130 с.
18. Ревак Н., Сулим В., Назаренко О. Латинська мова та основи біологічної термінології: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 406 с.
19. Рибачок С.М. Латинська мова для студентів-юристів: навч. посіб. Тернопіль, 2012. 190 с.
20. Скорина Л. П., Сенів М. Г. Porta antiqua. К., 1994.
21. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я та приповідки. К., 1994.
22. Lingua Latina & Media = Латинська мова для журналістів / Петлюченко Н.В., Морошану Л.І., Томчаковська Ю.О., Чернякова В.О., Пальцева В.В., Фокша Ю.О., Зайцев О.М. Одеса: Фенікс, 2017. 400 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.